

Hal Hershfield

VAŠE BUDÚCE JA

Ako si vytvoriť lepšiu
zajtrašok už dnes

Hal Hershfield

VAŠE
BUDÚCE
JA

Ako si vytvoriť lepší
zajtrašok už dnes

EASTONE BOOKS

YOUR FUTURE SELF

Copyright © 2023 by Hal Hershfield

Slovak edition © 2024 by Eastone Group, a.s.

This edition published by arrangement with Little, Brown and Company, an imprint of Perseus Books, LLC, a subsidiary of Hachette Book Group, Inc., New York, New York, USA. All rights reserved.

Z anglického originálu *Your Future Self* vydaného vydavateľstvom

Little, Brown and Company preložila Monika Kaliská.

V roku 2024 vydalo vydavateľstvo Eastone Books, Bratislava.

www.eastonebooks.com

Translation © 2024 Ing. Monika Kaliská

Jazykové úpravy: Mgr. Natália Ivančová

Redakčné úpravy: Mgr. Alica Činčárová

Layout: Studio Eastone

Tlač: Finidr, s.r.o.

Všetky práva vyhradené.

Okrem použitia ukážok na účely recenzie a kritiky žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek prostriedkami bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8109-755-3

*Jennifer, Hayesovi a Smithovi,
ktorí mi pomáhajú oslavovať súčasnosť aj budúcnosť.*

Obsah

ÚVOD	IX
ČASŤ I. CESTA DO BUDÚCNOSTI	
<i>Kto sme, keď cestujeme v čase?</i>	
1 SME V PRIEBEHU ČASU „ROVNAKÍ“?	3
2 JE MOJE BUDÚCE JA NAOZAJ... MNOU?	21
3 VZŤAH K NAŠIM BUDÚCIM JA	40
ČASŤ II. TURBULENCIA	
<i>Pochopenie chýb, ktoré robíme na ceste z prítomnosti do budúcnosti</i>	
4 ZMEŠKANÝ VLAK	63
5 ZLÉ PLÁNOVANIE CESTY	85
6 ZABALENIE NEVHODNÉHO OBLEČENIA	105
ČASŤ III. PRISTÁTIE	
<i>Riešenia na uľahčenie cesty z prítomnosti do budúcnosti</i>	
7 PRIBLIŽENIE BUDÚCNOSTI	129
8 UDRŽIAVANIE KURZU	152
9 UĽAHČENIE PRÍTOMNOSTI	175
DOSLOV	197
POĎAKOVANIE	201
POZNÁMKY	206
O AUTOROVI	238

ÚVOD

Kráčate hustým lesom a zrazu sa ocitnete pred kovanou železnou bránou. Na rustikálne vyzerajúcom nápise pri vchode sa píše: „Cesta do budúcnosti.“ Na druhej strane brány je štrková cesta, ktorá sa stáča medzi stromami. Zachváti vás zvedavosť, a tak sa rozhodnete po nej ísť.

Otvoríte bránu a kráčate po ceste. Okamžite si všimnete, že vzduch je chladnejší ako pred niekoľkými sekundami. O chvíľu ste späť vo svojej štvrti, ale o dvadsať rokov neskôr. Prichádzate k svojmu domu a vidíte, že niekto vychádza z vchodových dverí, a zistíte, že sa pozeráte na... na seba. Alebo na svoju verziu staršiu o dvadsať rokov so všetkými stopami času, ktoré sú toho dôkazom. V páse vám pribudlo niekoľko kíl, máte viac vrások na tvári a vaša chôdza je opatrnejšia.

Keď sa blížite k svojmu budúcemu ja, zaplavujú vás myšlienky na všetky možné témy rozhovoru. Je to, ako keď chcete dohnať všetko so starým priateľom, ktorého ste roky nevideli – neviete sa rozhodnúť, čo sa máte opýtať najskôr.

Iste, zaujíma vás váš partner, vaše deti a ako sa zmenil svet okolo vás, nehovoriac o klebetách, ktoré za posledných dvadsať rokov stáli za to. Na zozname vašich otázok budú mať prioritu pravdepodobne tie, ktoré sa týkajú vášho zdravia a peňazí, spokojnosti s kariérou

a osobného šťastia. Čo ste sa naučili o živote a ako ste ho žili, na čo ste hrdí? V čom ste našli zmysel a radosť? Čo ľutujete? Aké sklamania? Aký by mal byť váš odkaz, keď raz bude po všetkom?

Ale počkajte: Skôr ako začnete spovedať svoje budúce ja, stojí za to na chvíľu zvážiť, koľko toho skutočne chcete vedieť o nasledujúcich dvadsiatich rokoch svojho života. Sú nejaké veci, ktoré by ste radšej zachovali v tajnosti? Najdôležitejšie je, ako váš rozhovor s vaším budúcim ja zmení spôsob, akým premýšľate a žijete svoj dnešný život, keď sa cez tú bránu vrátite.

Scenár, ktorý som práve opísal, vychádza z poviedky Teda Chiana s názvom *Kupec a Alchymistova brána*, v ktorej rozprávač – jeden obchodník – navštívi alchymistu, ktorý má, ako už názov naznačuje, magickú bránu a tá umožňuje stretnutia minulého, súčasného a budúceho ja. Hoci ide o sci-fi príbeh, ja ju zadávam ako povinné čítanie svojim študentom marketingového a behaviorálneho rozhodovania na Kalifornskej univerzite. Povedal som o nej aj svojim priateľom a členom rodiny, že si ju jednoducho musia prečítať.

Robím to preto, lebo príbeh brilantne osvetľuje myšlienku cestovania v čase, v čom sú ľudia prekvapivo dobrí. Nie však tak, ako to býva u postáv nespočetných sci-fi románov, ale v našich myšliach.

Pretože tá úžasná časť na tom je: Vy už ste tou magickou bránou prešli.

Keď bol výskum neurozobrazovania v začiatkoch, výskumníci často trávili čas štúdiom základných – ale kritických – otázok. Jedna z nich bola: Čo sa deje v našom mozgu, keď jednoducho odpočívame a na nič konkrétne nemyslíme? Ľudí požiadali, aby pokojne ležali v skeneri a nechali svoju myseľ odpočívať. Vedci, ktorí viedli tieto počiatkové výskumy, očakávali, že mozgová aktivita bude vyzeráť ako prázdna

tabuľa, ako niečo, čo uvidíte po tom, ako vypnete televízor. Objavili však niečo, čo je dnes známe ako „nervová sieť typu predvoleného režimu“.

Nervová sieť typu predvoleného režimu sa rozsvieti, keď myslíme na prezentáciu, na ktorej pracujeme... Čo nás núti uvažovať o tom, aký to bude mať vplyv na naše kariérne vyhliadky... Čo nám pripomenie, že sme zabudli poslať nejaký výskum k tejto prezentácii kolegovi, ako sme sľúbili... Čo nás prinúti spomenúť si na ďalšie veci, ktoré musíme dokončiť (dnes!). A zrazu si spomenieme na pohľadnicu, ktorú musíme kúpiť pre otca k jeho narodeninám na budúci týždeň, čo nás prinúti zamyslieť sa nad tým, aký bol otec, keď sme vyrastali. O chvíľu nato premýšľame, čo bude o desať rokov, čo môžeme naučiť naše deti, keď vstúpia do obdobia dospievania.

V priebehu niekoľkých sekúnd naše myšlienky môžu cestovať tam a späť z prítomnosti do blízkej alebo vzdialenej budúcnosti, potom do minulosti a späť do vzdialenej budúcnosti, a to počas takzvaného *mentálneho cestovania v čase*. Je pre nás také jednoduché, že si často ani neuvedomujeme jeho význam – keď práve odpočívame, naša nervová sieť sa prepne do predvoleného režimu a aktívne podporuje naše mentálne výlety. Naša zručnosť v takomto cestovaní v čase môže však byť, ako hovorí Steven Johnson v *New York Times*, „definujúcou vlastnosťou inteligencie človeka“. Psychológ Martin Seligman a jeho spoluautor John Tierney zašli ešte ďalej. Tvrdia, že to, čo odlišuje náš druh, je „schopnosť uvažovať o budúcnosti... Prosperujeme vďaka tomu, že zvažujeme svoje vyhliadky.“

Niekedy sa do takého cestovania v čase zapájame zámerne. Vezmime si napríklad Shawdi Rahbar. Dňa 6. mája 2020 si sadla k písaciemu stolu, aby napísala list o vzťahoch vo svojom živote a o svojom hľadaní šťastia. Nebol to bežný zápis do denníka ani list blízkeму priateľovi. Bol to list, ktorý chcela poslať sama sebe a ktorý sa jej mal doručiť až o rok. Shawdi Rahbar bola jednou z viac ako osemnásťtisíc

ľudí, ktorí v tento konkrétny deň napísali list sami sebe, a jednou z desiatich miliónov ľudí celkovo na mimoriadne populárnej platforme FutureMe. Je vytvorená podľa vzoru časovej kapsuly, ktorú mnohí z nás vytvorili na základnej škole – schránky listov, obrázkov a iných predmetov a spomienok uložených v nejakej škatuli – a potom zakopali, aby ju o päť alebo desať rokov znovu vykopali.

Listy na FutureMe sú zaplnené celou škálou emócií a tém. Niektoré z nich sú plné starostí z toho, akým smerom sa celkovo vybrať („Som veľmi vystrašená. Tak veľmi sa bojím. V živote existuje toľko ciest a ja neviem, ktorá je pre mňa tá pravá.“). Niektoré ponúkajú povzbudenie („Ale chcem, aby si vedel... Vždy som tu a budem ťa povzbudzovať.“). A niektoré sú jednoducho vtipné („Drahé budúce ja, chceš vedieť, aký je rozdiel medzi mnou a tebou? Si staršie.“).

To, čo bolo kedysi stredoškolským rituálom – písanie listov v prvom ročníku, aby sme si ich prečítali po maturite –, nadobudlo nový rozmer, keď udrela pandémia covidu-19. Myslím si, že mnohí z nás sa viac zaujímali o to, čo prinesie budúcnosť. A možno viac ako kedykoľvek predtým chceli ľudia využiť krátku prestávku vo svojom živote, aby zmenili cestu svojho budúceho ja.

Matt Sly, zakladateľ platformy FutureMe, mi nedávno povedal, že založil túto stránku, pretože napísal list svojmu dvadsaťročnému ja, keď bol ešte na základnej škole, ale bol sklamaný, keď si uvedomil, že po dovŕšení dvadsiateho roku života ten list nikdy nedostal. Nemohla mu ho poslať jeho bývalá učiteľka? Aké by to bolo, uvažoval, keby bolo možné komunikovať medzi súčasným a budúcim ja? Jeho stránka apeluje na túto zvedavosť, ktorá je v každom z nás. Aj keď to bol pre neho vedľajší projekt bez marketingového rozpočtu, návštevnosť FutureMe prudko vzrástla z približne štyroch tisícok listov denne v roku 2019 až na dvadsaťpäťtisíc ľudí denne o rok neskôr, pretože ľudia sa snažili získať perspektívu na svoj život a spojiť sa s osobami, ktorými budú v budúcnosti. Len v roku 2020 sa odoslalo viac ako päť

miliónov listov – je zrejme, že vedieť, čo prinesie budúcnosť, láka mnohých z nás (ale písanie listov, ktorému sa budem viac venovať v 7. kapitole, je iba jeden zo spôsobov vyjadrenia takejto túžby).

Môj výskum sa zameriava na pochopenie toho, ako nám táto schopnosť cestovať v čase – aj keď iba v našej vlastnej mysli – môže pomôcť zvládnuť naše emócie a zlepšiť rozhodovanie o veciach, na ktorých nám záleží. Napríklad o financiách alebo zdraví. To sú len dve z oblastí, v ktorých naše súčasné túžby narážajú na naše dlhodobé prania. Chceme mierne nadpriemerný rozpočet, lepšie auto, chceme extra koktail alebo chutne vyzerajúci dezert. A zároveň si želáme finančnú stabilitu a fyzické zdravie.

Avšak posilnením prepojenia medzi svojím minulým, súčasným a budúcim ja môžeme získať nový pohľad na to, čo je dôležité – a pomôcť vytvoriť budúcnosť, akú chceme. To je v podstate jedným z hlavných cieľov tejto knihy.

To, že sa cestovanie v čase odohráva iba v našej hlave, ešte neznamená, že nemôže zmeniť realitu. To, ako premýšľate o svojej budúcnosti, môže mať obrovský vplyv na vaše súčasné a budúce ja.

Dobre, ale čo myslím pojmom vaše „budúce ja“? Konvenčná múdrosť hovorí, že počas života sme iba jedným „ja“. Koniec koncov, ponechávame si krstné mená, spomienky a väčšinu svojich záľub a averzií. Iste, naše bunky sa vymieňajú, to, ako sa obliekame, sa stále mení, naše priateľstvá sa menia a na tvári nám pribúdajú vrásky, ale „sme, kto sme“. Môj výskum hovorí niečo iné: Namiesto toho, aby sme mali v jadre jedno hlavné „ja“, sme súhrnom samostatných, odlišných „ja“. V skutočnosti vás je *niekoľko*.

Pomyslite na rôzne spôsoby, akými žijeme náš život: Máme nočné ja, ktoré zostáva hore dlho do noci a pozerá televíziu. Ale máme aj

ranné ja, keď ideme so psom na prechádzku alebo do posilňovne alebo s napätím očakávame udalosti, ktoré nás čakajú v priebehu dňa. Zo širšieho hľadiska jasne vidíme svoje súčasné ja v našej súčasnej práci, so svojimi súčasnými spolupracovníkmi a priateľmi. A pamätáme si aj iné ja spred desiatich rokov, keď sme boli v škole alebo sme práve začínali na trhu práce. A ľahko si dokážeme predstaviť, že o desať alebo dvadsaťpäť rokov budeme mať opäť iné budúce ja, skúsenejšie, s viacerými zručnosťami a emocionálnou zrelosťou.

Keď ide o premýšľanie o našom budúcom ja, detaily týkajúce sa nášho cestovania v čase môžu mať veľký vplyv. Ak chcem byť zdravý a fit aj o päť rokov, aby som sa mohol stále aktívne venovať svojim deťom, môžem premýšľať o svojom budúcom ja, ktoré je o päť rokov staršie, ako som teraz. Napriek tomu na ceste medzi súčasnosťou a budúcnosťou existuje veľa budúcich ja. Dôležité je, ako tvrdia niektorí psychológovia, či existujú aspekty môjho budúceho ja, ktoré sú relevantné pre to, čo robím dnes. Napríklad, možno som sa rozhodol, že súčasťou procesu, ako sa stať zdravším, je ísť hneď zajtra ráno behať. Moje ranné ja mi nie je až také cudzie ako to ja, ktoré je staršie o päť rokov, ale predsa môže byť ťažké nadviazať kontakt s pocitmi môjho zajtrajšieho ranného ja (a ono možno nebude až tak v kontakte s mojím, keď si nastavím budík na 5.30 ráno). Aby som sa zobudil a šiel si ráno zabehať, musím sa vžiť do toho, ako sa moje zajtrajšie ranné ja bude cítiť – či bude unavené a ospalé a nebude sa mu chcieť vstať z postele... Inými slovami, ako môžem pomôcť svojmu zajtrajšiemu ja, aby zostalo motivované? Pomohlo by, ak by som napríklad naprogramoval kávovar, aby sa zapol o 5.25 ráno?

Náročnejšia lekcia je naučiť sa, ako efektívne cestovanie v čase môže zlepšiť spôsob, akým premýšľame a zaobchádzame s týmito rôznymi budúcimi ja, a tak pomôcť vytvoriť lepšiu budúcnosť.

Pracovníci v marketingu z charitatívnych organizácií nás naučili, že čím živší nám tí ľudia pripadajú, tým je pravdepodobnejšie, že im

dáme peniaze. Mohli by sme ľudí prinútiť, aby o *sebe* v budúcnosti premýšľali podobne živo?

Jedno možné riešenie: Vo svojom výskume som ľuďom *ukazoval* obrázky ich budúceho ja. Účastníkov sme odfotografovali s prázdny výrazom a prehnali sme fotografie softvérom na vytvorenie digitálne zostarnutých podôb tých ľudí. Napodobili sme všetky tie rôzne veci, ktoré sa dejú s pribúdajúcim vekom, vlasom pridali šediny, uši sme predĺžili a pridali vachy pod oči...

Urobili sme z toho pohlcujúci zážitok. Pomocou virtuálnej reality účastníci *stretli sami seba* vo virtuálnom zrkadle. Polovici sme ukázali ich súčasné ja a polovici ich zostarnuté budúce ja. Potom sme im dali vyplniť dotazníky. Tí, ktorí boli konfrontovaní so svojím budúcim ja, by sa rozhodli dať viac peňazí na hypotetický sporiaci účet ako tí, ktorí ho nevideli. Odvtedy som rovnaký druh intervencie testoval na tisícoch ľudí, pričom som zaznamenával rozhodnutia, ktoré urobili so svojimi ťažko zarobenými dolármi a centami.

Toto je len jedno z možných riešení, ale vyplýva z neho jedno dôležitejšie ponaučenie: Aby sme sa dnes lepšie rozhodovali a tvorili tak šťastnejšie budúce zajtrajšky, musíme nájsť spôsob, ako prekročiť priepasť medzi svojím súčasným a budúcim ja. Musíme zjednodušiť cestovanie v čase, aby sme si pomohli prejsť touto magickou bránou. To je cieľom tejto knihy.

Namiesto vynájdenia stroja na cestovanie v čase mám v pláne ponúknuť vám lepšie pochopenie toho, ako o sebe v priebehu nášho života premýšľame. Prvú časť knihy tvorí filozofia a vedecké poznatky k tejto ceste. Pri cestovaní do vzdialenej budúcnosti – aspoň v našej myšli – dúfam, že vás presvedčím, že naše budúce ja môžu predstavovať rôzne verzie človeka, ktorým sme dnes. Snažíme sa o stálosť, a tak sa nám myšlienka, že máme viacero verzií seba samého rozložených v čase, môže zdať znepokojujúca. Ja však tvrdím, že myšlienka našich budúcich ja ako úplne iných ľudí by mala byť upokojujúca. Ak sa

k týmto vzdialeným ja môžeme správať, ako keby boli blízke – ako ľudia, na ktorých nám záleží, ktorých máme radi a ktorých chceme podporovať –, potom môžeme pre nich začať robiť rozhodnutia, ktoré výrazne zlepšia náš život teraz aj neskôr.

Ale túto myšlienku môžeme aj využiť – predstavu, že naše budúce ja sú „iní“ –, aby sme lepšie pochopili, prečo tak často nedosahujeme svoje ciele. Na to sa zameriava druhá časť knihy. Upozorňujem v nej na tri časté „chyby“, ktoré robíme pri cestovaní v čase. „Ujde nám vlak“ alebo sa príliš pripútame k súčasným starostiam a vôbec neberieme do úvahy budúcnosť. Necháme sa vťahovať do „zlého plánovania cesty“ tým, že premýšľame o budúcnosti na nejakej povrchovej úrovni bez toho, aby sme hlbšie zvážili, ako bude vyzeráť budúcnosť. A nakoniec „si zabalíme nevhodné oblečenie“, príliš sa spoliehame na svoje súčasné pocity a okolnosti a premietame ich do budúceho ja, ktoré sa nemusí cítiť rovnako.

Samozrejme, jedna vec je pochopiť svoje chyby, no ďalšia niečo s nimi aj urobiť. A tak sa posledná časť knihy venuje iba riešeniam... riešeniam, ktoré nám majú uľahčiť cestu ďalej zo súčasnosti. Zameriavam sa v nej na spôsoby, ako si môžeme načrtnúť svoje budúce ja, aby sme ho priblížili nášmu súčasnému ja, ako aj na metódy, ktoré nám pomôžu „udržať kurz“. Vytvorenie lepšieho zajtrajška by však nemalo byť iba o bolesti, preto upozorňujem aj na techniky, ktoré umožňujú, aby sme lepšie zvládali obeť, ktoré musíme prinášať v súčasnosti. Zároveň môže byť rovnako dôležité občas osláviť súčasnosť v službe pre lepšie dnešky a zajtrajšky.

V Chiangovom sci-fi príbehu je obchodník sklamaný, že cestovanie cez bránu mu neumožní zmeniť budúcnosť. Alchymista však poznamenáva, že cestovaním v čase dopredu môže budúcnosť aspoň *spoznať*.

Môžeme však ísť ďalej, ako je jej poznanie. Pretože pri premýšľaní o našich možných budúcich ja môžeme pre ne vytvárať plány. Formovať ich. Meniť ich.

Váš osud nie je pevne stanovený. Ani zďaleka nie.

ČASŤ I.

CESTA DO BUDÚCNOSTI

Kto sme, keď cestujeme v čase?

1. KAPITOLA

SME V PRIEBEHU ČASU „ROVNAKÍ“?

Pedro Rodrigues Filho sa narodil s preliačenou lebkou. Zranenie mu spôsobil mimoriadne násilnícky otec, ktorý, bohužiaľ, zbil Filhovu matku, keď bola tehotná. Pri určovaní charakteru v spektre dedičnosť verzus prostredie sa zdá, že Pedro dostal do vienka násilnícke sklony z oboch strán rovnice. A boli to práve tieto násilné činy, ktoré nakoniec zohrali hlavnú úlohu v Pedrovom živote, keďže sa napokon sám stal jedným z najväčších masových vrahov 20. storočia.

Prečo začínam knihu, ktorá má údajne zvýšiť náš dlhodobý pocit pohody, príbehom muža, z ktorého sa stal skutočný Dexter? Tu je odpoveď: Človek, akým sa Pedro stal, ako zistíte, sa veľmi líši od toho, akým býval kedysi. Jeho životný príbeh vzbudzuje kľúčovú otázku: Čo určuje, kým sa staneme? Inými slovami, ako zaistíme, aby naše budúce ja bolo takým človekom, akým chce byť naše súčasné ja? Je to otázka, ktorá sa týka nielen extrémnych prípadov, ako ten Pedrov, ale aj životov všetkých ostatných.

MINULOSŤ, KTORÚ BY STE NEHCELI

V roku 1966, keď mal Pedro trinásť rokov, ho zbil jeden starší bratranec. Na svoj vek bol malý a to, že ho v bitke porazil príbuzný,

spôsobilo, že zvyšok jeho rodiny a deti zo susedstva sa mu vysmievali. Mal v úmysle pomstiť sa, a tak počkal, kým on aj jeho bratranec budú spolu pracovať v továrni ich starého otca, a potom strčil svojho staršieho príbuzného do lisu na cukrovú trstinu. Lis bratrancovi vážne zmrzačil ruku a rameno, ale ušetril mu život.

O rok neskôr Pedra staršieho prepustili z práce v školskej bezpečnostnej službe za údajnú krádež v školskom obchode. Hoci prisahal, že krádež spáchal denný strážnik, aj tak ho prepustili. Podľa jeho autobiografie Pedro nedokázal zniesť myšlienku, že jeho otca falošne obvinili, zozbieral z ich rodinného domu zbrane a nože a odišiel na tridsaťdňový výlet do lesa, kde si lovil jedlo a premýšľal o odplate. Po návrate do mesta vyhľadal muža, ktorý vyhodil jeho otca – zástupcu starostu mesta –, a zastrelil ho. Stále pohltý hnevom, pretože sa s jeho otcom zaobchádzalo nespravodlivo, vystopoval denného strážnika, dvakrát do neho strelil, telo prikryl nábytkom a škatuľami a zapálil ho.

Ale to bola len prvá z mnohých epizód brutálneho násillia. V čase, keď mal osemnásť rokov, si Pedro vyslúžil prezývku Pedro matador alebo Zabijak Petey. Na pravé predlaktie si dal vytetovať nápis „zabíjam pre potešenie“ a na ľavé rameno meno svojej nedávno zosnulej snúbenice spolu s vetou „pre lásku dokážem zabíjať“.

Keď ho konečne chytili orgány činné v trestnom konaní, obvinili ho z osemnástich vrážd a poslali ho do neslávne známej brutálnej väznice v São Paule. Počas presunu do väznice ho posadili na zadné sedadlo policajného auta s mnohonásobným sexuálnym násilníkom. Sériový násilník cestu neprežil.

Do roku 1985 Pedro zabil sedemdesiatjeden ľudí – jedným z nich bol jeho vlastný otec – a trest odňatia slobody mu zvýšili na štyristo rokov. Ale zabíjanie stále neprestávalo – kým nebol zodpovedný za ďalších štyridsaťsedem vrážd väzňov, hoci on sám tvrdí, že ich bolo viac ako sto. To, samozrejme, neospravedlňuje jeho násillie, ale hovorí

to o jeho vražedných schopnostiach: jeho obeťami vo väzení boli niektorí z najhorších zločincov v spoločnosti.

Keď Pedro nezabíjal iných väzňov, venoval sa prísnemu cvičebnému programu, naučil sa čítať a písať a začal dostávať poštu od fanúšikov a odpovedať na ňu.

Začiatkom roku 2000 si brazílske úrady uvedomili, že majú problém, a nebolo to tým, že Zabijak Petey systematicky preriedil väzenskú populáciu. Bolo to preto, lebo si všimli, že brazílsky trestný zákonník bol vytvorený v čase, keď priemerná dĺžka života v Brazílii bola štyridsaťtri rokov. Podľa zákona nemali byť trestanci väzení dlhšie ako tridsať rokov.

V obave z prepustenia jedného z najznámejších zločincov v krajine našli sudcovia právnu medzeru – väzni mohli dostať predĺžené tresty za zločiny spáchané po tých pôvodných, za ktoré boli stíhaní. Pedro sa však proti svojmu dodatočnému trestu odvolal a vyhral.

Tak v apríli 2007, po tridsiatich štyroch rokoch za mrežami – len o štyri roky dlhšie ako vtedajšia maximálna hranica –, Pedra prepustili.

V Brazílii neexistuje rozsiahly resocializačný program. A predsa sa Pedrovi podarilo navyknúť si na oveľa pokojnejší život a presťahovať sa do ružového domčeka v odľahlej časti Brazílie. Úrady sa však zúfalo snažili dostať ho späť do väzenia a v roku 2011 ho zatkli za výtržnosti, ku ktorým došlo počas jeho predchádzajúceho pobytu vo väzení. V decembri 2017 ho opäť prepustili. Vo veku šesťdesiatštyri rokov mal mladistvú postavu, udržiaval si svoju cvičebnú rutinu a s pomocou jedného suseda si založil kanál na YouTube, kde začal uverejňovať inšpirujúce posolstvá a príbehy.

Tvrdil, čo by sa malo, samozrejme, preveriť, že už roky nezabíjal a ani necítil potrebu to robiť. Môže byť muž, ktorý bol kedysi diagnostikovaný ako psychopat, ktorý zabil desiatky ľudí, ale teraz žil

asketickým (zdanlivo bezúhonným) životom, považovaný za *nového* človeka?

Rozhodol som sa, že sa ho na to opýtam.

Zorganizovať stretnutie s ním nebolo jednoduché. Môj prekladateľ, postgraduálny študent hovoriaci portugalsky, bol obozretný, keď mal poskytnúť svoje kontaktné údaje usvedčenému masovému vrahovi. Preto si najprv pre seba vytvoril falošnú e-mailovú adresu a potom si dohodol čas, keď budeme môcť všetci hovoriť. Bolo to uprostred pandémie a vzhľadom na to, že ja aj moja manželka sme pracovali z domu, požiadal som ju, či by som mohol využiť jej kanceláriu na rozhovor s ním, aby ma nikto nerušil. Ale naše stretnutie sa stále odkladalo, až nakoniec moja žena potrebovala kanceláriu na svoju prácu (je detská psychologička a mala začať online terapiu pre dieťa v núdzi, čo, musím priznať, bolo ťažké neuprednostniť pred mojím rozhovorom s Pedrom).

V dôsledku toho som sa ocitol v hojdacom kresle oproti kolíske môjho malého syna, zatiaľ čo som sa rozprával s najznámejším brazílskym sériovým vrahom. Začal som tým, že som sa Pedra opýtal, či si myslí, že je v niečom rovnaký ako jeho mladšie ja alebo že je, naopak, od základu iný.

Jeho odpoveď bola jednoznačná: „Som znechutený tým, kým som kedysi býval, a teraz sa považujem za nového človeka.“

Chcel som však vedieť, či existuje konkrétny moment, kedy sa stal touto novou verziou samého seba. Povedal, že to bolo do istej miery postupné, ale že jedna konkrétna udalosť naozaj odštartovala jeho premenu.

Keď ho prevádzali do inej cely, traja ďalší väzni sa naňho vrhli a mnohokrát ho bodli – do tváre, úst, nosa, žalúdka a po celom tele. Keď sa bránil, zabil jedného z nich. V dôsledku toho ho zavreli do samoty, a keď tam bol, zažil akési „vyjednávanie“ s Bohom.

Sľúbil Bohu, že ak ho prepustia z väzenia, stane sa novým a iným človekom. V mnohých ohľadoch sa zdá, že svoj sľub splnil. Po prvé, už nemá chuť zabíjať. A hoci býval „výbušný“ a násilne reagoval na každého, kto ho rozrušil, teraz sa vyrovnáva s frustráciami spoločensky prijateľnejšími spôsobmi (napríklad tak, že sa stal veľkým fanúšikom cvičenia).

Pedro teraz vstáva o štvrtej ráno, aby si zacvičil a trochu si zarobil v závode na recykláciu odpadu. Sám seba opisuje v podstate ako pustovníka, vyhýba sa alkoholu, večierkom a veľkým zhromaždeniam. Vo voľnom čase radí mladším ľuďom, ktorí spáchali zločin, ako zmeniť svoj život. Aj keď nerozumiem portugalsky, Pedrov tón hlasu znel úprimne, keď hovoril, že mu robí veľkú radosť „premieňať“ iných, radiť im, ako sa vyhnúť zločinu.

Upozornil však aj na výzvy spojené s takou premenou: Hoci bol svedkom toho, ako iní ľudia po odchode z väzenia zmenili svoj život (jeden z nich sa dokonca stal kazateľom), drvivá väčšina väzňov „je taká, aká je“, a je ťažké úplne sa zmeniť, keď „všetko, čo poznáte, sú väzenské múry zvnútra“.

Takže, aj keď sa jeho každodenný život zmenil, je Pedro *tým istým* človekom, akým bol kedysi? Alebo je Pedro – ktorý si teraz hovorí Pedro exmatador, úplne iný človek?

Ešte presnejšie: Môže sa naše súčasné a budúce ja líšiť a záleží na tom?

O tejto otázke diskutujú filozofi už stáročia. Som si vedomý toho, že mimoriadne účinný spôsob, ako ľudí prinútiť, aby vám prestali venovať pozornosť, je zahrnúť slová ako „filozofia“, „diskutujú“ a „stáročia“ do jednej vety. Ale pochopenie, čo nás robí rovnakými – alebo odlišnými –, v priebehu času predstavuje ideálny východiskový bod na to, aby sme sa dozvedeli, prečo niekedy zaobchádzame so svojím budúcim ja zle – prečo niekedy robíme rozhodnutia, ktoré neskôr budeme ľutovať – a ako to môžeme urobiť lepšie.